

VERSLAG

CRB 2020-1074

**Opgvolging van de voedingssector
tijdens de coronacrisis**

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Opvolging van de voedingssector tijdens de coronacrisis

Mei 2020

**Contactpersoon
Emmanuel Karel de Béthune
embe@ccecrb.fgov.be**

Opvolging van de voedingssector tijdens de coronacrisis

De NBB en het VBO coördineren samen met de diverse federaties van ondernemingen en zelfstandigen (in het bijzonder BECI, UNIZO, UWE en VOKA) een wekelijkse enquête. De bedoeling is om van week tot week na te gaan wat de impact is van de coronacrisis op de economische activiteit in België, alsook op de financiële gezondheid en op de beslissingen van de Belgische ondernemingen. Het secretariaat van de CRB gebruikt deze data om analyses te maken voor specifieke sectoren, in dit verslag meer bepaald de voedingssector en de sectoren die door de voedingssector worden toegeleverd.

Omzetsdaling van 30 procent voor de Belgische bedrijven

Algemeen wijzen de bevraagde ondernemingen nog steeds op een forse daling van hun verkoop in vergelijking met de periode vóór de crisis. Rekening houdend met de grootte van de ondernemingen en met het gewicht van de sectoren in de Belgische toegevoegde waarde, belooft de gerapporteerde omzetsdaling voor België 29% op 5 mei tegenover de omzet in dezelfde periode het vorige jaar, een resultaat dat slechts een klein beetje beter is dan bij de vorige enquête, namelijk 32% op 27 april.

Tabel 1: Impact van de coronacrisis op de omzet van sectoren die een vaste commissie hebben bij de CRB (week 5 mei)

	30-mars	6-avr	13-avr	20-avr	27-avr	5-mai	Average
Manufacture of food products	-14	-17	-24	-20	-15	-21	-19
Retail sales (food)	-3	-4	-8	0	-5	-8	-4
Accommodation and food service	-93	-83	-88	-95	-84	-86	-88
Manufacture of furniture	-61	-63	-80	-58	-67	-36	-61
Textiles, wearing apparel and shoes	-48	-57	-70	-70	-57	-62	-61
Retail sales (non-food)	-86	-85	-78	-70	-82	-70	-79
Wood and paper products, and printing	-52	-20	-26	-49	-32	-26	-34
Pharmaceutical and chemical products	-14	-20	-24	-11	-11	-23	-17
Wholesale	-50	-48	-59	-47	-44	-34	-47
Construction	-47	-46	-43	-46	-44	-29	-42
Belgium ³	-33	-36	-33	-34	-32	-29	-33

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

In al de sectoren die regelmatig samenkomen in een bijzondere raadgevende commissie van de CRB is de impact van de coronacrisis nog steeds substantieel op 5 mei. Bepaalde sectoren zijn op het vlak van omzet echter minder hard getroffen dan de Belgische economie in haar geheel (-29%). De kleinhandel in voedsel is bijna niet getroffen, terwijl de productie van farmaceutische en chemische producten, net zoals de voedingssector, in de week van 5 mei een dikke 20% aan omzet verliest. Zowel voor de voedingsindustrie als de farma- en chemische sector lijkt de situatie nog een beetje te verslechteren. De overige sectoren zijn harder getroffen: -26% voor hout, papier en grafische sector, -29% voor de bouwsector, -34% voor de groothandel, -62% voor textiel en kleding, -70% voor de niet-voedingskleinhandel en -86% voor de horeca.

Uit deze statistieken blijkt duidelijk dat een groot stuk van de daling van de voedingsindustrie het gevolg is van het zo goed als stilvallen van de horeca (-86%), die zich voorlopig o.a. via meeneemmaaltijden probeert te redden. De toelevering vanuit de voedingssector naar de evenementensector is zelfs nog harder getroffen, aangezien ze volledig is stilgevallen. We merken op dat ook export- en importverminderingen respectievelijk een negatief en positief effect kunnen hebben op de omzet in de voedingssector. Het stilvallen van horeca, evenementen en export impliceert grote omzetsdalingen voor o.a. de drankensector en de subsector van de aardappelverwerking.

De omzet van de voedseldetailhandel is beperkter getroffen (-8%), omdat de basisvoedselconsumptie op korte termijn weinig elastisch is. Toch zien we hier een omgekeerde trend, met een verslechtering van de relatieve omzet (in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar) tegenover de week van 30 maart, toen de enquête voor het eerst werd afgenomen. Vermoedelijk is het hamstergedrag van de consument tijdens de eerste weken van de lockdown hier niet vreemd aan. Bepaalde voedingsbedrijven en warenhuizen hebben daarom juist in die weken goed kunnen verkopen. Nu de hamsterreflex voorbij is, gaat ook in de voedseldetailhandel de vraag tegenover vorig jaar in dezelfde periode sterker achteruit. Dit zou ook te wijten zijn de slechtere verkoop van vooraf bereide maaltijden, omdat de consument die thuis werkt meer tijd heeft om zelf te koken. Hierbij merken we op dat bedrijven (type Hellofresh) die boxen verkopen met alle ingrediënten om zelf te koken wel zeer goede resultaten boeken.

Het omzetverlies van de voedingsindustrie van 21% is kleiner dan de 29% omzetsdaling voor de hele economie. Achter het gemiddelde van de voedingsindustrie zitten er natuurlijk subsectoren en individuele bedrijven die zeker meer dan gemiddeld lijden onder de crisis. We denken o.a. aan de bedrijven die gespecialiseerd zijn in leveringen aan de horeca en evenementen, alsook de bedrijven die gericht zijn op export. We kunnen alleen maar vaststellen dat alle bedrijven die sterk betrokken zijn bij de horeca, samen met de horeca zeer specifieke aandacht van de beleidsmakers moeten krijgen om hun weg uit deze crisis te vinden en massale faillissementen in deze segmenten te vermijden.

Deze cijfers doen dan ook de vraag rijzen hoe het beleid maatregelen kan nemen die duidelijk en eenvoudig genoeg zijn en terzelfder tijd een pertinent middel zijn voor individuele bedrijven die nood hebben aan maatwerk om uit deze crisis te geraken.

De redenen voor de omzetsdaling

De reden die de bevroegde ondernemingen het vaakst aanhalen voor die daling is de zwakke vraag (50%) en dat geldt voor de meeste bedrijfstakken. De andere vermelde redenen zijn grotendeels eigen aan de bedrijfstak waartoe de onderneming behoort. Het formele verbod om bepaalde activiteiten uit te oefenen, wordt vooral genoemd in de bedrijfstakken die evenementen organiseren (91% van de bevroegde ondernemingen), de horeca (79%) en de detailhandel in niet-levensmiddelen (71%). De moeilijkheden om de regels van social distancing toe te passen, hebben in de eerste plaats een weerslag op de bouwnijverheid. Een gebrek aan personeel en toeleveringsproblemen wordt over het algemeen minder vaak vermeld. Dat laatste element is vooral belangrijk in de bouwnijverheid en de industrie.

Tabel 2: Aangehaalde redenen voor de omzetzaling – week 27 april

Survey 27 April	Social Distancing	Prohibited	Staff shortage	Supply problems	Lack of demand	Rules are unclear	Other	Not Applicable
Manufacture of food products	4	21	4	4	55	4	7	22
Retail sales (food)	4	27	1	2	50	6	12	31
Accommodation and food service	4	79	0	1	18	1	3	7
Manufacture of furniture	23	34	2	36	66	11	9	0
Textiles, wearing apparel and shoes	7	52	0	16	57	2	1	1
Retail sales (non-food)	7	71	0	6	45	3	2	3
Wood and paper products, and printing	4	16	2	11	77	4	2	13
Pharmaceutical and chemical products	1	3	4	14	61	3	4	32
Wholesale	1	32	1	9	72	4	6	8
Construction	45	18	7	29	35	15	13	11
Belgium ³	12	26	2	10	50	5	12	15

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

Voor de voedingssector is het gebrek aan vraag de voornaamste reden voor de daling van de activiteiten. Ook het verbod op bepaalde activiteiten in de voedingssector speelt een rol bij de daling van de omzet in de sector.

Tewerkstelling: 180.000 tijdelijk werklozen kunnen op korte termijn hun job verliezen

In vergelijking met de vorige weken heeft de tijdelijke werkloosheid haar daling ingezet en is één op de vier werknemers tijdelijk werkloos in de hele economie, tegenover één op de drie in de week van 17 april. De horeca valt het vaakst terug op tijdelijke werkloosheid: twee op de drie werknemers in de week van 5 mei.

Tabel 3: Tewerkstelling van de werknemers week 5 mei

Survey 5 May	temp. un employed	telework	mix tele-workplace	at workplace	sick leave	on leave
Manufacture of food products	13	13	8	61	5	1
Retail sales (food)	12	0	0	82	2	3
Accommodation and food service	67	3	3	23	4	0
Manufacture of furniture	27	6	2	62	2	1
Textiles, wearing apparel and shoes	58	17	10	13	1	0
Retail sales (non-food)	60	5	3	31	0	1
Pharmaceutical and chemical products	6	23	10	55	3	4
Wood and paper products, and printing	22	13	8	51	3	2
Wholesale	28	13	16	38	2	3
Construction	19	15	8	54	3	1
Belgium	24	29	9	34	2	2

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

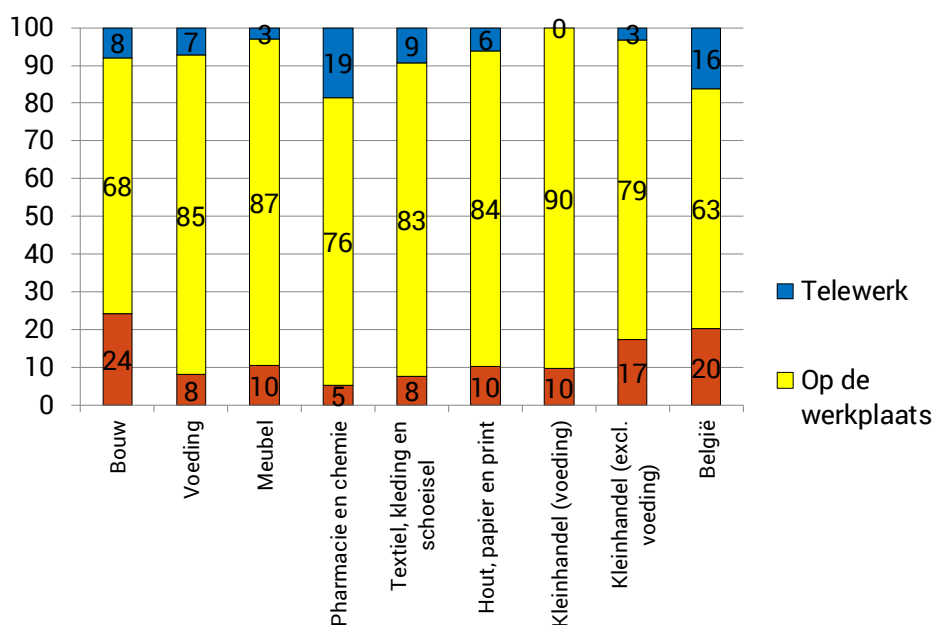
In vele sectoren en voor vele jobs waar dit mogelijk is, zien we een significant aandeel van telewerk met gemiddeld 29% in de gehele economie. Sectoren zoals de voedingssector hebben dus met 13% telewerk het nadeel dat ze tijdens deze crisis minder dan gemiddeld een beroep kunnen doen op telewerk door de aard van het uit te voeren werk.

Voor vele sectoren en hun werknemers heeft de tijdelijke economische werkloosheid drama's kunnen voorkomen. In bepaalde sectoren, zoals de horeca, is nu 67% van de werknemers tijdelijk economisch werkloos. In bepaalde takken van de retail zijn deze cijfers ook heel hoog. In de voedingssector is het aantal tijdelijke werklozen met 13% lager dan het gemiddelde van 24% voor de hele economie. Dit blijven echter onwezenlijk hoge cijfers tegenover de normale situatie in de sector.

Hoewel minder bedrijven in de voedingssector hun volledige activiteit hebben stilgelegd, zullen ook in de voedingssector, net zoals in andere sectoren, bedrijven hun activiteiten geleidelijk aan moeten herstarten of verhogen vanaf een laag peil. Het spreekt voor zich dat deze bedrijven niet alle werknemers in één keer terug aan het werk zullen kunnen zetten. De overheid zal bij deze dus moeten opletten dat ze de flexibele systemen van tijdelijke economische werkloosheid niet te snel afbouwt, ook in de voedingssector.

Grafiek 1 toont dat niet al de tijdelijke werklozen hun job zullen kunnen hernemen. In de bouw en de kleinhandel zonder voeding zou een aanzienlijk deel van hen alsnog hun baan verliezen bij stopzetting van de tijdelijke werkloosheid. Het is onzeker in welke mate een versoepeling van de toegang tot tijdelijke werkloosheid dit banenverlies zou kunnen voorkomen.

Grafiek 1: Terugkeer van tijdelijk werklozen per sector (05/05/2020)

Gestelde vraag: Wat zal volgens uw huidige verwachtingen gebeuren met het personeel in uw bedrijf indien het niet meer in aanmerking komt voor tijdelijke werkloosheid of u niet langer voor dat regime kiest?

Bron: NBB (Voorlopige gegevens)

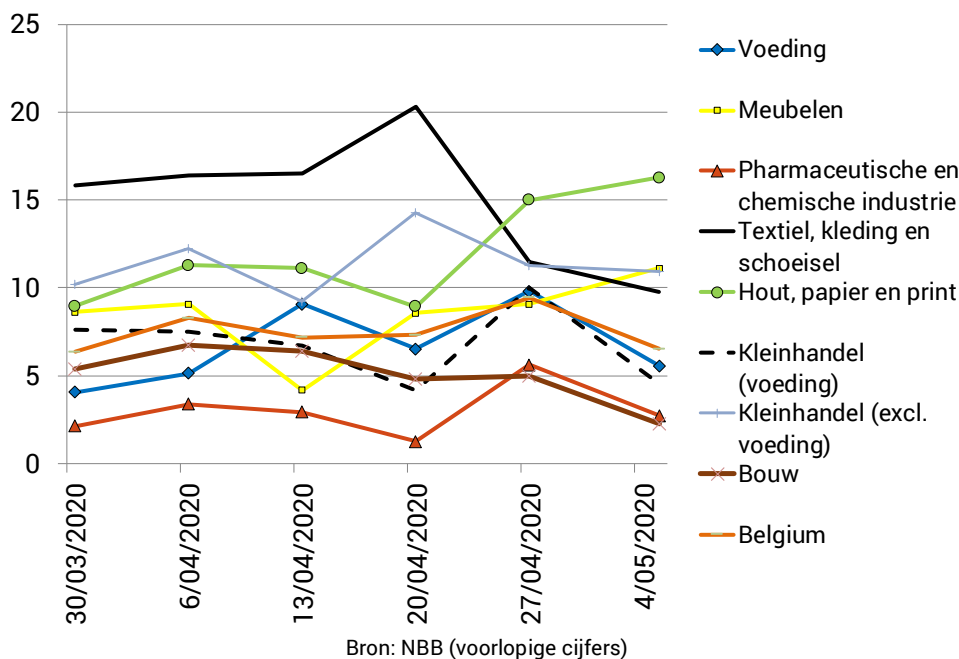
In dat verband geven de ondernemingen ook aan van plan te zijn ongeveer één op vijf van de tijdelijk werklozen te ontslaan. Dit betekent dat tot 180.000 werknemers hun baan kunnen verliezen (NBB 11 mei).

Voor de voedingssector ligt het cijfer van de geplande ontslagen op 8% van de tijdelijke werklozen, tegen 20% voor het gemiddelde van de bedrijven in België. In absolute termen gaat dit in de voedingssector echter ook over veel jobs. Hopelijk kan de overheid dus ook maatregelen uitwerken of bestendigen die ontslagen kunnen vermijden in de hele economie en in het bijzonder in de hoogkwalitatieve sector die de Belgische voedingsindustrie is.

Liquiditeit en faillissementsrisico

De ondernemingen melden minder liquiditeitsproblemen, maar een hoger faillissementsrisico. De resultaten van de enquête betreffende de liquiditeitsproblemen liggen in de lijn van die voor de omzet en verbeteren eveneens, hoewel ze vergelijkbaar blijven met de cijfers van de voorgaande weken. Van de bedrijfsleiders die hebben geantwoord, verklaart met name 34% liquiditeitsproblemen te ondervinden, tegen gemiddeld 38% tijdens de voorgaande weken. Er wordt dus een lichte verbetering opgetekend, maar een derde van de bevroegde ondernemingen vindt nog steeds dat ze slechts over voldoende liquiditeiten beschikken om ten hoogste drie maanden stand te houden (NBB 01 mei).

Grafiek 2: Percentage respondenten dat een faillissement waarschijnlijk of erg waarschijnlijk acht

We zien op de bovenstaande grafiek dat in de sectoren met het grootste omzetverlies ook de grootste kans bestaat dat ondernemingen failliet zullen gaan.

De hogere faillissementsrisico's wijzen op het gevaar dat de coronacrisis permanente schade berokkent aan het Belgische economische weefsel en kunnen de kracht en omvang van het herstel afzwakken (NBB 01 mei) in alle sectoren. In de voedingssector en de kleinhandel in voeding geeft 5% van de bedrijven aan dat een faillissement waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk is. Dit zijn onvoorstelbaar hoge cijfers.

De bezorgdheid bij de ondernemingen blijft ook heel groot. De gemiddelde indicator op een schaal van 1 (weinig bezorgd) tot 10 (zeer bezorgd) blijft vrijwel onveranderd op een peil van ongeveer 7. Bijgevolg worden investeringen nog altijd massaal uitgesteld. Dat geldt vooral in de horeca en in de bedrijfstak 'kunst, amusement en recreatie', waar respectievelijk slechts 7% en 1% van de bevroegde ondernemingen hun oorspronkelijke investeringsplannen hebben gehandhaafd (NBB 01 mei).